

T' MİM ÜY n Ü S Ü

İlter ERTUGRUL*

"Telekomünikasyon hizmetlerinin özelleştirilmesi" Türkiye'de, bir türlü becerilemeyen, ama Tansu Çiller'in DYP genel başkanı olduğundan beri, "azimle" hep gündemde tuttuğu bir konudur.

Bu amaçla bugüne kadar 1 kanun hükümünde kararname (KHK) ve 3 yasa çıkarılmış ve bunların çeşitli maddeleri Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir.

Şimdi, "T'nin 1993 Temmuz'unda başlayan ve hâlâ süren öyküsüne, nedenleriyle birlikte kısaca bir göz atalım.

T'nin özelleştirilmeli isteniyor?

Bu sorunun Türkiye'de T'yi isteyenler açısından tek cümlelik yanıtı, "dış borçlan ödemek için"; "küreselleşmeci sermaye" açısından ise, Türkiye'yi sömürgeleştirmek için'dir.

Türkiye'de T'yi özelleştirmek isteyenler açısından izahata gerek yoktur; uluslararası sermaye açısından ise, durum kısaca şöyle özetlenebilir:

Özelleştirme denince, küreselleşen sermaye üç temel alanı hedefler: Elektrik, petrol ve telekomünikasyon... Bunlar özelleşirse, karanlıkta, bir yerden bir yere gidemezsiniz ve içinde bulunduğunuz durumu kimseye haber veremezsiniz.. Bu üç kritik sektörün hisse senetlerini tümüyle elinde bulunduranlar, o devletin tüm politikalarına, diledikleri biçimde yön verirler...

Mevcut hükümetin, 1997 yılı özelleştirme programını hatırlayın ve ikisini üst üste koyun: santraller ve elektrik dağıtım şebekeleri, petrol rafineleri, akaryakıt istasyonları, petrokimya tesisleri ve T'nin hisseleri...

T'nin özelleştirilmesinden beklenen gelir ve rakamlar arasındaki fark

Türkiye'nin, KİT'lerin tamamına yakınına özelleştirse, elde edebileceği gelir, Dünya Bankası'na göre 9 milyar dolardır. Buna karşılık T'nin değeri 8-20 milyar dolar arasında değişmektedir.

Rakamlar arasında bu denli büyük fark, dönemin başbakanı T. Çiller'in bir yandan T'yi acilen özelleştirmeye çalışırken, bir yandan da değerini ısrarla küçük göstermeye çalışmasında kaynaklanmaktadır.

T. Çiller'in T'nin değerini düşük göstermesinin arkasından ise, "komisyon" iddiaları vardır. Bilindiği gibi, "Demir Lady" M. Teatcher'ın oğlu, "T" hisselerini pazarlamak için Türkiye'ye gelmiş ve bu arada Ö. Çiller ile görüşmüştü.

Ayrıca, eski Ulaştırma Bakanı Mehmet Köstepen'in, istifasının ardında, "gerçek" fiyatı açıklamasının yattığı unutulmamalıdır. M. Köstepen, "T'nin değerini, 16-18 milyar dolar diyene kadar, T. Çiller'in fiyatı hiç 6-8 milyar dolan aşmamıştı. M. Köstepen, gerçek fiyatı açıkladı ve istifa etti.

Telekomünikasyon Hizmetleri Nasıl Özelleştirilebilir?

Telekomünikasyon hizmetleri, bir "kamu hizmeti"dir. Bu nedenle de hizmetler, ancak "imtiyaz sözleşmesi" ile devredilebilir.

"İmtiyaz" ise, "kapitülasyon" ile birlikte, Osmanlı'nın yıkılışına neden olan "sömürü" aracı olduğu için, Türkiye Cumhuriyeti'nin, kuruluşundan itibaren "tedbir" aldığı ve önlem olarak "antiemperyalist hukuk sistemi" yarattığı bir alandır.

Onun için imtiyaz sözleşmeleri Danıştay denetimindedir ve kamu hizmetleri, ancak "imtiyaz sözleşmesi" ile özel kesime devredilebilir.

* KİGEM

T'nin özelleştirilmesi için yapılan yasal düzenlemeler

1- 509 sayılı KHK:

T'nin özelleştirilmesine yönelik ilk yasal metin, T. Çiller'in Demirci'den miras kalan 3911 sayılı Yetki Yasası'na dayanarak çıkardığı 509 sayılı KHK'dir.

"Türk Telekomünikasyon Anonim Şirketi'nin Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" Anayasa Mahkemesi'nin Esas: 1993/33, Karar: 1993/40-2 sayılı kararıyla, 21.20.1993'te iptal edilmiştir.

İptal nedeni, 509 sayılı KHK'nin dayanağı olan 3911 sayılı Yetki Yasası'nın iptal edilmiş olmasıdır ve bu nedenle doğrudan telekomünikasyon hizmetlerinin özelleştirmesine ilişkin bir karar değildir.

509 sayılı KHK için verilen kararın önemi, Türkiye'de ilk kez Anayasa Mahkemesi'nin bir yasanın iptali için açılan davada "yürürlüğü durdurma" karar vermiş olmasıdır.

2- 4000 sayılı Yasa

509 sayılı KHK'nin iptalinden sonra DYP-SHP hükümeti, güya anlaşarak bir yasa tasarısını TBMM'den geçirmiştir. İki partiden çok, iki parti liderinin anlaşması, daha doğrusu, birinin isteğini, diğ erinin kabul etmesiyle 10.6.1994'te çıkarılan bu yasa ile T'nin nasıl özelleştirilebileceği konusundaki Anayasal çerçeve de çizilmeye başlamıştır.

4000 sayılı Yasa ile T'nin hisselerinin yüzde kırkdokuzunu özelleştirme yetkisi Ulaştırma Bakanına tanınmıştı; Anayasa Mahkemesi, bunu "yetki devri" açısından Anayasa'ya aykırı bulmuş ve 28 Ocak 1995 günlü Resmi Gazete'de yayımlanan E: 1994/70, K: 1994/65-2 kararıyla iptal edilmiştir.

Böylece, T hisselerinin satışı kalmış; ama bu yasa ile PTT'den T ayrılmış, Türk Telekomünikasyon A.Ş ve Posta İşletmesi Genel Müdürlüğü kurulmuştur.

3-4107 sayılı Yasa

3.5.1995'te çıkarılan 4107 sayılı, T'nin özelleştirilmesine yönelik 3. yasal düzenlemenin akıbeti de, ilk ikisinden farklı olmamış, Anayasa Mahkemesi'nin 24 Mayıs 1996 günü Resmi Gazete'de yayımlanan E: 1995/38, K: 1996/7 sayılı kararıyla, bu yasanın da bazı maddeleri iptal edilmiştir.

4107 sayılı Yasa, daha önce Ulaştırma Bakanına verilen özelleştirme yetkilerini, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı ile Özelleştirme Yüksek Kuruluna vermiştir.

T'nin hisseleri üç gruba ayrılmış, %10'unu Posta İşletmesi Genel Müdürlüğü'ne, %5'i Posta İşletmesi ve Türk Telekomünikasyon A.Ş. çalışanları ile küçük tasarruf sahiplerine ayrılmış, %34'ünün de doğrudan satılabilmesi öngörülmüştür.

T'nin özelleştirilmesinin nedeninin dış borç ödemeleri olduğu ilk kez bu yasa da doğrudan itiraf edilmiş ve Ek Madde 19'da ".. hisselerin satışından elde edilen gelirlerin %20 kadarı posta hizmetleri, % 20 kadarı telekomünikasyon hizmetleri, lisans ücretlerinin % 20 kadarı telekomünikasyon hizmetlerinin geliştirilmesinde kullanıla"cağı belirtildikten sonra, "kalan kısım öncelikle dış borç ödemelerinde kullanılmak üzere Hazineye devredilir" denmiştir.

Ama, bu yasa ile de T'nin özelleştirilmesi mümkün olmamış, Anayasa Mahkemesi, özelleştirme konusunda ÖYK ve ÖİB'in yetkilendirilmesini Anayasa'ya aykırı bularak iptal etmiştir.

Bu iptal kararının, özelleştirmenin tümü açısından da ayrı bir önemi vardır.

Çünkü, 4107 sayılı yasa, telekomünikasyon hizmetlerinin özelleştirilmesinde uygulanacak yöntemler için, 4046 sayılı Özelleştirme Yasası'na yollama yapınca, Anayasa Mahkemesi, bu yasanın 18. maddesinin B (değer tespiti) ve C (ihale yöntemleri) bendlerinin de Anayasa'ya aykırı olduğunu açıklamıştır.

9.4.1997'e 4046 sayılı Özelleştirme Yasası'nın 18. maddesinin B ve C bendlerinin iptali, Anayasa Mahkemesi'nin, 4107 sayılı Yasa hakkındaki kararı sayesinde sağlanabilmiştir.

4- 4161 sayılı Yasa

Telekomünikasyon hizmetlerinin özelleştirmesine yönelik olarak 5 Ağustos 1996'da çıkarılan 4. yasanın bir geçici maddesi iptal edilmiştir. 3 iptal kararından sonra biraz "hukuk öğrenilmesi"ni doğal karşılamak ve bu yasa da bazı hataların düzeltildiğini söylemek mümkündür.

Ancak, ilginç olan, 4161 sayılı Yasa hakkındaki karardan sonra "özelleştirmeci" kamuoyunun sevinç gösterileridir. Son karar sanki bir "zafer" gibi karşılanmış ve "Türkiye'de özelleştirmenin önündeki engeller yıkıldığı" vs. açıklanmıştır.

Oysa bu bir yanılgıdır; çünkü 4161 sayılı Yasa, sadece T hisselerinin % 34'ünün satışına kimin karar vereceği ile sınırlı bir düzenlemedir ve genel anlamda "özelleştirme" ile bir ilgisi yoktur.

4161 sayılı Yasa ile, sadece T hisselerinin % 34'ünün satışına Bakanlar Kurulu'nun karar verebileceği açıklığa kavuşmuş ve özelleştirmede değer tesbiti için de çeşitli kamu kurumlarının uzmanlarından oluşan bir komisyon kurulmuştur.

Bu arada kamuoyunun gözünden kaçsa da, daha önce TELSİM ve TÜRKCELL'e hukuk dışı yöntemlerle verilen ve parası da henüz tahsil edilmeyen cep telefonu lisanlarına, geçmişe yönelik "kazanılmış hak" sağlama girişimleri de, geçici maddelerin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesiyle engellenmiştir.

Telekomünikasyon alanındaki yasal mücadelenin sonuçları

1993 yazından bu yana, Anayasa Mahkemesi nezdinde yürütülen hukuksal mücadele sonucunda;

1- T hisselerinin % 51'inin devlette kalması kesinleşmiştir.

2- Sözkonusu sınırlı hisselerin % 34'ü Bakanlar Kurulu kararıyla satılabilecek; Posta İşletmesi Genel Müdürlüğü'ne bırakılan %10 hissenin satışı ayrı bir yasa ile düzenlenecektir.

3- Hisse senedi satışı dışındaki telekomünikasyon hizmetleri birer kamu hizmetidir. Bu nedenle, ancak "İmtiyaz sözleşmesi" ile, Danıştay denetiminden geçirdikten sonra özel kesime devredilebilir.

Bundan sonra

4 yıl sonunda, T'nin özelleştirilmesi için sadece, "yasal" yapı oluşmuştur, ancak mücadele bitmemiştir. Bundan sonra, o yasaları çıkaranların kendi yasalarına uyup uymadıklarının denetimi de, idari mahkemeler aracılığıyla yaptırılacak; yani mücadele devam edecektir.

"KATALOĞU İZİN"

TORK

SMİGHSİO «MFLHI
(Hava, Su, Sıcak Su, Bıhar, Fuel Oil, Gaz)

PNÖMATİK AKTÜATÖR
(Pnömatik Kelebek ve Küresel Vanalar)

SEVİYE KONTROL
(Seviye Şalterleri, Ultrasonic Seviye Sensörü)

IASMC MMVML
(Basınç Şalteri, Dijital Manometre, Basınç Transmitteri)

SICACIK MNNTOL
(Sıcaklık Kontrol Cihazı, Termokupl)

FLIWSWITCM, REFTİ KONTROL SAYAÇLAR

KELEBEK VANALAR

Sı. MUHF Lx

PNÖMATİK VALFLERİ

SANAYİ MALZEMELERİ ÜRETİM VE SATIŞI LTD. ŞTİ.
Necatibey Cad. Ağaçtulumba Sk. No:4 80030 Karakoy
Tel : (0-212) 251 44 54 - 252 83 34
Fon: (0-212) 251 44 55